

DALMATINSKI HRVAT - izlazi svake subote.
Godišnja predplaća Din 96 - Polugodišnje
Din 48 - Tromjesečno Din 24 - Za Ame-
riku godišnje dva dolara.

OGLASI PRAMA CJENIK.

Račun kod Pošte Čak. Ureda, Zagreb, br. 35.604

Privremeni telefon
preko dana br. 38 - preko noći br. 23
(interurban)

DALMATINSKI HRVAT

Poštari naplaćena u gotovu.

„Dalmat. Hrvat“ je vlasništvo promicateljskog odbora „Hrvatske štamparske Zadruga“ s. o. j. u osnuku u Šibeniku.

Pisma i novici šalju se na adresu: „Dalmat. Hrvat“ - Šibenik, Glavna ulica 102.
Receptivi se ne uzimaju. - Pisma ne frankirana ne prima, anekdote u koš.

NOVINE ZA PROSVJETU, GOSPODARSTVO I POLITIKU DALMATINSKE HRVATSKE.

God. III.

ŠIBENIK, 5. TRAVNJA 1924.

Br. 62.

UMJESTO UVODNIKA.

Bože, koji vidiš, da nas plijene i progone — usliši nas!

Budi milostiv poklonicima tvojim, jer nas ne plijeni zakon.

Mi smo toliko pametni, da umijemo pisati u granicama zakona. Nas — kuku nama! — ne plijeni branilac zakona, no željude, koje negda bijaše pravnik, a sada policajac; juče demokrat, danas radikalac.....

Oslobodi nas, gospodine!

Ovaj policajac ne poštiva temeljni državni zakon, lele, pravdol

Ljudima, koji su vikli da poštuju zakon, kad se na nasilje njegovo žale, on cinički odvrća: Tužite me, ako vam pravo nije!

Ti, bože, vidiš, da je cinik zemlja sita, ti znaš, da su oni iscrpili već i tvoje vjekovno strpljenje!

Kad bi on samo vršio naredjenja starijih svojih, prosto mu bilol! Ta svak nije jednako junak ni jednako karakter, da se protiv sile i nepravde bori. Ali što on ova naredjenja još i pogoršava, to mu prosto ne bilol!

Mi znamo, da će ovi reci njemu donijeti pohvalu i unapredjenje; tek mi ovo ne pišemo za one, koji će njega da unaprede — mi se samo tebi utičemo, veliki bože!

Uvodnika ne smijemo pisati; mi se, za to, tebi, bože, molimo!

Ti, gospode, koji si u podobi čovjeka na griješnu ovu sišao zemlju, da ljudstvo otkupiš od grijeha, pošalji duha svetoga, da nas otkupi od gluposti!

Poslije stovjekovnog gorkog iskustva, ljudski se rod u suzama uvjerio, da grijeh nije od grijeha, nego od gluposti, a glupost od siromaštine duha.

I za to nebo tvoje ne smije da bude sabor siromašnih duhom.

Oprosti riječi našoj, ali su baš ovi siromasi najveći grješnici na griješnome ovom svijetu.

Ovi siromasi savršeno oskudijevaju na vidovitosti; duševni su slijepci, gospode bože!

Medja, preko koje ne dopire pogled njihov, sjetilo je, kojim mirišu drugi smrtnici, ali oni ni mirisati ne umiju!

Zaludu je vazduh zasićen pravednim gnjevom tvojim, gospodine, njihov ga nos ne mirišel!

Da oni išta vide, vidjeli bi, što i mnogi obični smrtnici:

da padaju režimi, a narodi da ostaju;

da nema te sile na svijetu, koja bi mogla da za dugo vrijeme zasuznji jedan narod;

da je u životu jednog naroda par godina ništa, ali da ovo kratko vrijeme može da za jedan zločinački režim i njegove sluge bude kobno!

da su ove sluge, koje su gore od svojih zlih gospodara, u času odgovornosti, prve žrtvovane baš od svojih gospodara;

da ih se, u ovome času, njihovi gospodari odriču kao nečega, što je nedostojno i gadno u isto vrijeme;

da ih, šta više, a času opasnosti, kad se strašan prijeti Nemezin sud, njihovi gospodari nogom od sebe odguravaju; da na njih iz daleka, kao na kakvu kužnu gamadu, upiru prstom i optužuju zbog zločina njihovih i svojih;

da se bivši ministar pravde Laza Marković, kad je htio da svog tužioca Rankovića — inače narodnog poslanika — najteže uvrljedi

i poniziti, da mu kaže i ono najgore, što se poštenom čovjeku hoće da kaže, onda mu je dobaclo da je — špicl.....

Tako reče ministar pravde.

Brza vrijeme, kad će se ovih služnika jednog svetogrđnog režima odricati i sam nečastivi; dok je već prokletstvo tvoje nad glavama njihovim, pravedni bože!

Nigdje, medju ljudima, ne će naći utočišća, nigdje ljudskog krova, da se zaklone.

Osim vjere i njuha, nemaju ni sluha, nebeski oče!

Ta ne čuju oni, kako je div Prometej, koji od vjekova ležae prikovan za Uralsko gorje, strahovitim, ali bogovskim zamahom svojim pokidao okove svoje, da sebe i čitav svijet oslobodi.

Ne čuju, kako se pod krokom njegovim tresu i ruše paklenski temelji.

Ne vide, kakve su gospodari njihovi prema Njemu jadne gnijedel! Prosti nam, gospodine!

Šibenik, 5. travnja.

Politička situacija. Bajina radikalija i Pripčeva štenadija, koje su se združile i sreple radi vlasti, ne mogu da vjeruju, da je došao kraj koncu. Baja smatra, da je stolica predsjednika vlade njegova lična svojina, koju on može, ako hoće, i kući odvući. I on je, eno, vuče. Pomaže ga dijete Svetozare.

Čiči Lika,

što joj posta dika!

Ne da Baja,

da ga niko kara,

već on njega portfeljom dariva, dariva ga i u čelo ljubi.

Svetozaru krivlje se zubi,

pa portfeljčić pod gušu sakriva.

Manimo pjesmu, manimo, za čas, i šalu. U Beogradu se više iše može

da održu parlamentarizam samo forme radi. Došlo je vrijeme, da se kidaju one nevidljive niti, koje su, nevidjene, ali po volji otvarale i zatvarale skupštinska vrata. Danas, ili sutra, skupština će po diktatu prilika doći do svojih prava. — Baja se kod svih dosadašnjih kriza samo lukavo smješkao. Ali sada, kad više ni na Džemijet ne može da računa, uozbiljilo se njegovo podrugljivo lice. Sad se, starac, ljuti. Što ne mogao milom, on bi htio silom. I zemlja dobi današnju vladu! Ne tre briga Baju, što nema većine, a dijete Svetozare jamačno uobražava, da njegova heruvinska glava računa za trista, a barem za stotinu Bajina brada! Ele, apsolutna većina i u koju Baja — po svojem običaju — ubraja i — opoziciju! Za to — apsolutistička vladal! Hoće Baja, zna Bajal! Tako on sam sebi laska. Medjutim:

„Kolo od sreće od koli Vrteći se ne pristaje: Tko bi gori, eto je doli, A tko doli, gori ustaje.“

Baja, u stvari, ne samo da više ne može da računa na Džemijet, čak ni za svoje partijske pristalice nije više stalan. Njegovome se autoritetu više ne pokoravaju svi radikalni poslanici. Jedan od Nestora radikalne stranke, Nastas Petrović, u verifikacionome odboru glasa protiv vladinog predloga i protiv zaključka partijskog vodstva. Službena i neslužbena mu se radikalna štampa prijeti, a on odgovara, da nije osamljen.

Slučaj je Nastasa Petrovića značajan. On je ugledan član svoje partije, koji, u njoj, bez sumnje ima svojih pristalica. Značajna je i njegova izjava, da mandate naše H. R. S. stranke treba verificirati radi pravde i poštenja. Uskrsava duh

Potresi u okolici Šibenika.

Već u prijašnjim člancima rečeno je, da se tlo u ovoj potresnoj zoni stabiliziralo, da će se potresi od vremena do vremena pojavljivati i da su se epicentri, koji se u raznim sinjerovima raduju, protegli u smjeru sjeverozapada.

Zadnjih dana nijesmo osjetili potresa u Šibeniku, a Zlarin prije samu tri dana ojačao je lagane potrese, koji su ili posve lokalne naravi ili u vezi sa onim potresima, koji su ovih dana učestali, na smjeru sjeverozapada i koji su se osobito u Zadru pučanstva neugodno dojinili. Tamo su stanovnici prošli tjedan pobijegli iz kuća. Srušio se je jedan dimnjak, a na starim kućama nastale su pukotine.

Da bi čitatelji mogli stvoriti što bolju sliku o postanku potresa, njihovim uzrocima i vrstama, potrebno je, da se u kratko prikaže geološki postanak i razvoj naše zemlje.

Geologija (uauka o zemlji) jest najmlađa prirodna znanost. Otemeljitelj njemačke geologije bio je Gottlieb Verner, rudar i mineralog. On je u 18 vijeku, kao učitelj rudarske akademije u Presburgu, silazeći u rudnike proučavao razne rude i formaciju zemlje.

Učenjaci mogu si sve protumačiti i sve se to lijepo sleže, ali opet na kraju moraju priznati, da je zudečnik cijeloga svijeta i svenira morala biti jedna nadnaravna sila, koja je to tako divno ukusila — a to je mogao stvoriti samo Bog.

Njemački filozof Kant i francuski astronom Laplace stvorili su u 18. stoljeću, jedino znanstveno mišljenje o postanku svijeta i zemlje, koje je poznato pod naslovom „Kant-Laplaceova teorija“, koje se do danas geološka znanost drži.

Svi planeti (medju njima i naša zemlja), trabantni (naš mjesec), te sva nebeska tijela našeg sunčanoga sustava skreću se oko svojih osi (sunce samo oko svoje osi) u sinjeru od zapada preko juga na istok. Ti putevi tvore sa sunčanim polutnikom skoro jednu ravninu i put im je jednolik i baš to jednoliko gibanje sunčanoga sustava, dovelo je spomenute učenjake, da postavie teoriju o postanku zemlje:

U cijelom nebeskom svemiru prije milijone i milijone godina vrtila se je oko svoje osi jedna pregronna užarena kuglica od koje je postao cijeli sunčani sustav, svi planeti, i naša zemlja. Po mnijenju astronoma i pičara vladu u svemiru temperatura — 160° C.

Vrteći se ta preogronna užarena sfernovitost kuglica u svemiru, u istom smjeru

u kojemu se danas svi planeti oko sunca okreću, postajala je ona s vremenom gušća, a objam njezin manji. Brzina vrtnje postala je ubrzana te se na polovima kuglica splosnula, a na polutniku je sredoljezna sila bivala sve jača i jača tako, da su se neki prstenolih i dijelovi odlupili udaljise u svemir i nadalje sadržali prvobitni smjer gibanja. Ti prstenoliki užareni dijelovi dospjevši u hladni svemir pomalo bi se ohladjivali i skrućivali i postajala bi od njih nebeska tijela, planeti kao: Merkur, Venera, Zemlja, Mars, Jupiter, Uran, Saturn i Neptun.

Dok su planeti još onako u užarenom stanju bili, odlijepjivali su se i od njih dijelovi, od kojih bi opet postali trabantni — mjeseci. U sredini sunčanoga sustava ostalo je sunce, kao preostatak užarene plinovite kuglice, ono sunce koje ve nas danas grije.

Polutnički promjer naše zemaljake kuglice jest 127 000 km. dug. Zemlja je udaljena od sunca za 23 300 zemaljskih polunjeru. Svijetlo od sunca do zemlje treba 8 minuta i 17 sek: a zvuk bi taj put prewalko tek za 15 godina. Sunce je za 1,251 000 puta veće od zemlje, a toplina na njemu je veća od 1 000 000° C. Mjesec je 50 puta manji od zemlje.

Kuda se je zemlja odlupila od našega

sunca kao užarena masa, već se je na svoe metu u udaljeniju od sunca hladjivala i pučela je dobivati okruglasti oblik.

Duge su periode vremena prošle, dok je ona dobila današnju svoju formu. Najviše je topline ona gubila na površini i tako je ona iz užarenog plinovitoga stanja prelazila u tekuće, a ovo se je pretvaralo u krutu koru. Silne vodene pare su se ohladjivale i zgusnjivale i tako postadoše mora. Tako se je na zemlji uz uvjete umjerene topline, vlage i svijetla pojavilo biljevnj i životinjski svijet.

Sastaval dijelovi naše zemlje jesu ovi:

- 1) atmosfera ili dahokrug (zrak) visoka 75 km,
- 2) hidrosfera, voda mora,
- 3) litosfera ili tvrda zemaljska liora,
- 4) pirofera, užarena jezgra ili utroba zemlje,
- 5) poganosi stvoriovi ili bionti.

Mi ćemo se pozabaviti sa tvrdom korom zemlje ili litosferom u glavnom. Rudari i bušivci arteških zlencu došli su do zaključka, da kopajući vertikalnim smjerom u zemlju povisuje se temperatura za svaka 33-36 m na 1° C. Tako bi u dubljini zemlje od 66-72 km. vladala vrućina od preko 1700° C. u kojoj se sve ka menje tali.

(Nastavljuje se).

Stojana Protića. Baja će se uvieriti, da je teže pobijediti mrtve, nego žive. Duh Stojana Protića pocijepat će radikalnu stranku.

U današnjem odnosu parlamen-

tarnih snaga, nije toliko odlučan broj, koliko sama činjenica, da je radikalna stranka sklona cijepanju, dok je još na vlasti. Rđjavi bilježi!

H. R. S. S. i zemljoradnici.

Iz Beograda stižu vijesti, da su u ponedjeljak održani zborovi zemljoradničke stranke u Palanci, Škrinji i još nekim selima u okolini Beograda. Na tim sastancima zemljoradničke stranke prisustvovali su i narodni zastupnici H. R. S. S., koji su bili sa strane srpskih seljaka srdačno pozdravljeni uz burne ovacije. Ovo bi bio prvi takav posjet, kao početak međusobne saradnje, a iza njega bi morao uslijediti još čitavi niz takovih izmjeničnih posjeta: naime srpski zemljoradnički zastupnici bi prisustvovali zborovima hrvatskih seljaka, a zastupnici H. R. S. S. zborovima srpskih seljaka.

To je jedna važna činjenica, preko koje ne smijemo preći, već ćemo da se njom pozabavimo u ovom članku. Ona je po našem shvaćanju prva etapa rješavanja hrvatsko-srpskog spora, ona je put kojim treba ići, a da se odbaci današnji antagonizam koji je zavladao između srpskog i hrvatskog naroda. Kad se sporazume predstavnici hrvatskog seljačkog naroda s onima srpskog seljačkog naroda, onda će se riješiti sva sporna pitanja između Srba i Hrvata, a na sveopće narodno zadovoljstvo. Svjesno i organizirano seljačstvo, bilo ono hrvatsko ili srpsko, moći će jedino da donese čitavom narodu bolji i zdraviji život, a pred snagom svijesti takove organizacije morat će, da se njemu nametnici koji su se danas uzdignu na leđju radnog naroda, sa pozornice ove vesele zemlje morat će tad nestati uzurpatora, a kad nestane njih, nestat će tiranije i korupcije, tih dvaju simbola današnjih vlastodržaca. Tko u to još danas ne vjeruje, toga će uvjeriti najskorija budućnost.

Ako pogledamo kako je došlo do ovakvog pokreta među hrvatskim seljačkim narodom, moramo doći do jednog jedinog zaključka, a taj je, da je on nastao na temelju *slavenske čovječanske svijesti, a usljed težnje za boljim i pravednijim uređenjem države na osnovi čovječnosti i socijalne pravde, te ujedno kao reakcija nad silom i nepravdom koju su nanosila pokvarena gospoda kroz stoljeća i stoljeća seljačkom narodu.* Danas je seljak uvidio, da je on mlada konstruktivna sila, pak zato on traži da u državi mora vladati *većina*, a to je sam seljak. On traži da volja naroda bude zakon, a ne da se zakon nameće od jednog dijela pokvarene gospode, protiv volji naroda. Ako uočimo da je zemljoradnički pokret među srpskim seljačkim narodom nastao iz istih uzroka i da je srpski seljak vođen istim željama, onda nam postaje jasno, da među jednim i drugim pokretom mora doći do uže saradnje, jer među njima ima mnogo i mnogo dodirnih tačaka. Udruženim silama moći će koli hrvatski i srpski seljački narod, da sa sebe zbaci svako ropstvo, pu mu a čije strane ono dolazilo, i da su svog tijela istrgne pijavice, koje mu danas sisu krv, pa makar one bile pokrivene plaštem veliko-srpskog patriotizma.

Srpski seljak danas mora uvidjeti, da hrvatski seljački narod nije

vodio i ne vodi borbu proti njemu, već proti pokvarenoj i nusilničkoj beogradskoj gospodi, koji danas pričaju seljaku o »srpstvu u opasnosti« i o srpskom patriotizmu, ne njega radi, već sebe radi. Udruženi hrvatski i srpski seljački narod moći će jedino zajedničkim silama doći do svog najvećeg cilja — *konfederacije južnoslavenskih seljačkih republika.*

To nek ujedno bude »*memento*« zemljoradnicima u dalmatinskoj Hrvatskoj, jer dvanaesta bora nije daleko!

Povodom jednog ispravka.

Uredništvo

»Dalmatinskog Hrvata«

u Šibeniku.

Pozivom na postojeći zakon o štampi, izvolit ćete povodom vašeg napada na potpisanu organizaciju, koji se štampao u dopisu iz Novigrada pod naslovom »Novigrad, na Svijećnicu« u 53. broju naslovnog lista — objelodaniti u narednome broju ovaj

ISPRAVAK :

Nije istina, da je bilo koji član naše organizacije za vrijeme talijanske okupacije prevezio i švercovao našu stoku u Zadar: niti je istina, da je iko od naše organizacije švercovao špirit iz Zadra o vamo.

Za Mjesni odbor Or. ju. ne u Novigradu.

predsjednik tajnik
A. G. Ostrić Niko Gvardiol

O. U. Donosimo ovaj ispravak po zakonu, prepuštajući našem dopisniku, da se po njemu izjasni. — Što se, napose, organizacija žali na izraze »razbijačka fašistička banda«, »špijunska družba« i tome slično, mi načelno, u koliko to ne bi odgovaralo istini, nismo protivni opozivu ovih izraza. Ali bi upozorili Orjunu u Novigradu, da su se doslovce prema ovim izrazima ponužale mnoge njezine posestrime.

Da joj do kraja povjerujemo, Orjuna u Novigradu treba da na časovni riječ članova svog odbora potvrdi, da nijedan njezin član još nikad nije tvorno napao ni denuncirao nijednog svog mještanina radi političkih razloga.

Ovo je glavno i odlučno, a sve drugo sporedno.

I Orjuna u Novigradu bez sumnje ima svoju akcionu sekciju. Rad je ovih sekcija u praksi do reorganizacije Orjune, ako volimo istinsko izjašnjavaње, doslovce bio banditski, podao, nedostojan junaka i časnih ljudi. Ovaj je rad dnevno dolazio u sukob sa zakonima zemlje. Bio je hajdučko nasilje, i u isto vrijeme, besprimjeran kukavičluk. Članovi su Orjune imali ambiciju, da su neki nacionalni revolucionarci, a nijedan svoj čin nisu izvršili bez direktne i indirektno pandurske pomoći! Da li ikad svijet

vidje ovakvih revolucionaraca? Koji bi se junak, koji bi se čovjek mogao da, s toga, ponosi orjunastvin? Po 10 njih oružanih napadalo je na pojedine goluroke ljude, i još su se uticali pandurskoj zaštiti! Zar ovako rade junaci? Zar što tako može da dozvoli čovječji ponos?

Dali će Orjuna da i pod novim svojim vodstvom ikad više krene stariim stavom? — Nema idealnih ljudi, gdje ima batinaških akcionih sekcija i dok ove budu imale u vidu i cilju brahijalnu silu nad onim svojim sugrađanima, koji se u socijalnome i političkom shvaćanju odvajaju od Orjune.

Orjuna je izazvala protivakciju. Stara je i mudra narodna riječ, da je protiv sile — sila pravda.

Još i danas u krilu Orjune postoje akcione sekcije. Zašto? Zar da i one u povoljnijem sticaju prilika masakriraju građane ili da se preobrazu, i tako preobražene bore za građanske slobode, za prava obespravljenih i potčinjenih, za pravo narodnog samoodređenja, kao kategorički imperativ savremene pošteno demokracije?

Mladosti treba političke obrazovanosti u svim granama javnog života, pogotovo u socijalnome i ekonomskom smjeru, da postane politički zrela, da je kojekakove političke bengalske parole ne zavode na nasilje, na zločin. Samo je zločinci mogu podučavati, da je jedan čitav narod izdajnik i nesviještan za to, što ne će pod jaram šake ambicioznih nasilnika sa takvom ideologijom, koju ni oni sami ne umiju da izjasne.

Dva su kod nas puta: jedan nasilja, drugi narodnog sporazuma. Ovim će drugim putem svaki, ko je pošten i ko ima uma. Nek se odgajaju junaci, ali je junak ko je značajan, uman, radin i požrtvovan, koji se samo u obrani fizički brani.

Ovom smo prilikom progovorili općenito. Nadamo se, da će nas i Orjuna u Novigradu savršeno razumjeti.

KRVNIK HRVATSKE!

U broju 11 »Slobodnog Doma« predsjednik naše HRSS, g. Stjepan Radić, napisao je članak, u kojemu iznaš, kako je pred 6 godina bio u Zagrebu srbijanski republikanac, liječnik Dr. Stefanović, koji je između ostaloga, u pogledu uloge Svetozara Pribičevića, kazao i ovo:

»Bilo je to u prosincu 1918. Svetozar Pribičević sazvao je oko dvadesetak srbijanskih političara i književnika, da nam kaže, kako se jedine može učiniti kraj, kako on reče, hrvatskom separatizmu i radničevštin! Govorio je dugo i mnogo. Na koncu je kazao: Braćo Srbijanci! Samo vi mani pustite slobodno ruku u Hrvatskoj barem na četiri godine i vi ćete vidjeti, da će netragom nestati ne samo radničevština, nego i Hrvata, kao da ih nikada nije ni bilo. Još se i danas stidim — nastavi dr. Stefanović — a za sebe i za one druge Srbijance, što smo ne samo mirno saslušali, nego i odobrili taj bogumirski insult (prostački napadaj) ne samo na narodno jedinstvo, nego poštenje i na zdrav razum. Evo prošle su četiri i pol godine, a ta radničevština, koje je po Pribičeviću receptu imalo nestati, ne samo da je okupila sav hrvatski narod, nego

se razvila u takav neodoljivi socijalni politički pokret, koji svojim valovima već odavno zapljuskuje i Beograd i svu ostalu Srbiju«.

Iz toga se jasno razabire, što bi bio kadar ovaj vodja batinaša i hrvatski krcopija izvršiti nad Hrvatima, da nije hrvatske svijesti i otpornosti.

Ova nova Pašić-Pribičevićeva vlada zapravo znači, da je ovaj reakcionarni, koruptivni i ugnjetavački režim odlučio, da proti Hrvatima poduzme i upotrebi sva nasilna sredstva, da se održi i produži svoju centralističku-hegemonističku politiku, podupiran od bjeloruskačke klase.

Jedina je pak garancija da ovaj režim bude što prije srušen: jedinstveni zbijeni front svih opozicionih grupa pod taktičnim i mudrim vodstvom hrvatske seljačke republikanske stranke.

Radikali i dinastija.

Što snuje Bijela ruka.

Zagrebački »Hrvat« donosi:

Ima već petnaest dana kakose u beogradskim novinama pojavljuju vijesti s nejasnom pozadinom. Iću se Bijele ruke u vezi s pismom bivšega generala Okanovića u radikalnoj »Smotri«, listu Rankovićeve grupe. Okanović je sa svojom potpisom ustvrdio, da »Bijela ruka vladom zemljom i da je samo ona kriva za sve ono što ne valja i što ide naopako u njoj«. Ovim se je pismom Okanović htio osvetiti zato, što je radi neke misteriozne atere morao u penziju.

Da bi se zabašurila pozadina ove ufere, stali su radikali po Beogradu širiti vijesti, da Okanović i Krsto Miletić vode akciju, da vlada dobije potpise oficira za nekakvu predstavku kralju, da se sačuva država od antidržavnoga bloka. Međutim je u novinama iskrsla vijest, da se već nekoliko dana u višim vojnim krugovima Beograda govori o jednom velikom skandalu između generala Dragutina Okanovića, generala Selimira Ostojića i generala Milana Tucakovića. Ovaj je skandal u vojnim krugovima učinio dubok i težak utisak. Tvrdi se, da je general Okanović morao zbog toga otići u penziju na svoju molbu. Naročito se ističe jedno misteriozno pismo generala Okanovića. Povodom ovoga skandala ministar vojni general Pešić pred dva dana u krugu svojih intimnih prijatelja skidao je sa sebe odgovornost i rekao: »Mogao sam penzionirati i staviti pred sud dva generala, ali su me u tome spriječili viši faktori«.

Tako su glasile prve i druge novinske vijesti. Njihova nejasnoća i misterioznost međutim je rasvijetljena objavama u radikalnim listovima »Balkanu« i »Beogradskim Novostima« od nedjelje. Prema njihovom prikazivanju stvar je u ovome:

General Okanović pisao je u Zagreb pukovniku Gjukiću pismo, u kome ga pita, kako će se držati zagrebačke garnizona, ako bi jedna velika stranka okrenula frontu protiv kralja. Pod tom velikom strankom misli se na radikale. G. Gjukić je g. Okanoviću odgovorio, da će se u takvom slučaju zagrebačka garnizona držati neutralno. Za ovo Okanovićovo pismo i za Gjukićev odgovor Okanoviću znao je armijski komandant general Tucaković.

Za ovo je sve saznao u Zagrebu brigadni general Selimir Ostojić, pa je došavši na odsustvo u Beograd

zatražio preko generala Hadžića, prvog adjutanta kraljeva, audijenciju, da ovu sve saopći kralju.

Kad se ova stvar otkrila, general Okanović je podnio prijavu ministru vojnom i tražio, da se i on i general Ostojić stave pod sud i da se taj škandal na sudu raspravi. Tada je general Ostojić izjavio, da mu je cijelu stvar saopćio armijski general Milan Tucaković. Kad je sve ovo došlo do nadležnih mjesta, ministar vojni, i pored prijave generala Okanovića, našao je za potrebno da cio ovaj škandal ne iznosi pred vojni sud, nego da ga likvidira na taj način, što je generala Ostojića kaznio sa mjesec dana zatvora, generala Okanovića umirovio, pukovnika Gjučkica premjestio iz Zagreba.

Obje spomenute radikalne novine napadaju ministra vojnog Pešića što je ovu aferu ovako riješio, da je nevine kaznio, a pravoga krivca pošteđio, te zahtijevaju, da se svi spomenuti generali podvrgnu sudskoj istrzi i utvrdi krivica.

Da li će ova generalna afera ostati likvidirana ovakvim riješenjem ministra vojnog ili će se pristupiti još i drugim mjerama, zavisići će dakako u prvom redu od razvitka političke situacije.

Naši dopisi.

Vodice, 28/3 1924. I ovdje sve-spasavajuća radikalija, hoće da se „ukoriginiraju“. Osniva „Srnao“. Za što za koga, svak se pita u čudu?! E, pa nadje se svugdje onih, koji se dađu zvesti ili računaju, a takovima nikada ne fali - konačno razočaranje. Isto će se dogoditi i sa ovima usokcima. Devetero njih na broju, dalo se zaluditi lažima, one šake žibenskih radikala. Među tima su 4 bivša jugosl. dobrovoljca, koji iz zemljoradnika izkukuljiše se u batinše, pak sada najposlije u srnaovce. Obraćano im je da će dobiti zemlje muke u Vrani, ako sprovedu organizaciju od 50 članova, a u izborima dađu 150 birača, tako da će tada imati sjena, zobi i „bič za Hrvate“, kako oni kažu. Ali se vodički Hrvati malo toga plaše i čeđa se Hrvati srame, time se srnaovci diče. A drugomu se nije ni nadati od ljudi, koji bi se prodali prvomu ciganinu za zdjelu leće.

Pišu nam iz Vodica: 2/4 1924. Izbori na vidiku. Kako pred prošle izbore za Skupštinu tako i ovog puta počeli su vladini inžiniri obilaziti naša sela i mjeriti obalu, uz obećanje da će vlada do brzo početi sa raznim gradnjama. Ovakvo se priča narodu, a u proračunu za ovu godinu, koji je ovih dana izglasan, nema ni jedne pare predviđene za ove radnje.

Jadi Tribunja. Piše nam prija telj: Tribunj spada sada pod občinu Tijesno, udaljenosti 6 kilometara. Tribunjci su zaključili zapitati kod vlade, da se njihov odlomak pripoji obćini Vodice, od koje je Tribunj udaljen za sama tri kilometra. Novi upravitelj obćine Tijesno glasoviti radikal Sime Barbača tomu se opire.

Domaće vijesti.

Pogodovne vožnje na parobrodima za posjetioce Zagrebačkog Sajma. „Jadranska plovidba“ svojim dopisom od 15. ožujka javila je upravi Zagrebačkog Zbora, da je odobrila popust na svim svojim parobrodima „razred za razred“ svim posjetiteljima

zagrebačkog velikog sajma, koji se budu iskazali sa legitimacijom „Zagrebačkog Zbora“. Prema tome oni posjetioći plaćaju treći za drugi, a drugi za prvi razred. Popust za polovinu trećeg razreda — nije odobren.

„Dubrovačka parna plovidba“ tako list svojim dopisom od 17. III. 1924., odobrila je učesnicima velikog sajma popust na svojim parobrodima „razred za razred“, koji također vrijedi od 15. travnja do 10. svibnja.

„Hrvatski Radiša“ potrebuje dječake za sljedeće grane trgovine, obrta, industrije i poljoprivrede.

Bojadarska 3, Brijača 2, Čarapara 4, Čestljara 1, Gostioničara 10, Lončara 1, Medičara 5, Milnara 25, Opančara 5, Papučara 2, Pekara 85, Staklara 1, Užara 18 Vrljiara 5, Poljoprivrednika 15.

Revizija radnika i činovnika stranih državljana. Inspekcija Rada Split pozivlje

sve one (industrijalce, obrtnike, trgovce, banke, rudarska poduzeća, saobraćajna poduzeća, šumska poduzeća, razne poslovnice itd.), koji uposljuju strane državljanke bilo u svojstvu radnika bilo u svojstvu činovnika, da ih najdije do 8. aprila t. g. prijave Inspekciji rada u Splitu. Prijava se mora da podnese u 3 primjarka u u istoj treba naznačiti:

1. ime i prezime stranih državljana,
 2. kojoj državi pripadaju,
 3. koje poslove obavljaju,
 4. od kada su zaposleni,
 5. od koga je bila izdana dozvola za uposlenje (ako takovu dozvolu posjeduje),
 6. za koliko vremena je dozvola izdana.
- Proti onima, koji se ovom nalogu ne odzovu u gornjem roku, postupati će se po kaznenim odredbama § 123. Zakona o zaštiti radnika od 28. VI. 1922., odnosno čl. 23. Zakona o Inspekciji Rada od 30. XII. 1921.

GRADSKA VIJESTI. TJEDAN SENZACIJA U ŠIBENIKU.

Radikalna perjanica organizira provalu u porezni ured.

Na osvit prošle nedjelje, 30. ožujka bilo je opjakeš porezni Ured u Šibeniku. Nužno je naglasiti, da se je to dogodilo u istoj kući, u koj se nalazi stražni porezni ured, vojnička ambulanta i sreća, odjelak finansijske straže, te na protivnoj strani iste kuće policijska stanica. Kada se sve to uoči, kao i to da je dan prije poreznom uredu došlo *okolo milijun i po dinara*, za činovničke plaće, bilo je jasno kao dan da je provala bila predvodjena pomoću ljudi, kojima su te prilike, kao i sama situacija, bile dobro poznate. I u istinu ta se je slutnja potpuno obistinila.

Lopovi, tri talijanska podanika, u društvu sa nekoliko ortaka iz Drniša i Splita, našla se imena u interesu istrage još ne iznašla, upućeni i organizirani po podvorniku poreznog ureda, - koji već godinu dana tegli plaću a da ne obavija službu - razvikano radikalno Veleglavcu, rečeno noć već u 10 sati na večer otvorše ključem vrata poreznog ureda, koja opet sa sobom zatvorše i dadše se na posao.

Sa modernim i potpuno novim orudjem, provalnici otvorše najprije manju blagajnu iz koje pokupiše u gotovini, srebru i zlatnim predmetima *okolo din. 90.000.* Velika je blagajna, u kojoj je bilo preko 1.500.000, dinara, bila također sa munitim svrdlom isprovrtna na više mjesta i nije trebalo mnogo da bude otvorena, ali izgleda da provalnici nijesu imali više vremena, pa je ostala neotvorena i pare netaknute, i ako su radili na obijanju obih kasa sve do zore — do 4 sata u jutro.

Kako se saznaje te noći su ih njihovi ortaci čekali, na splitskoj cesti i km. daleko od grada sa automobilom sve do dva sata u noć, ali pošto po utanačenju provalnici nijesu u urešeni sat došli, auto je odmgalo. Tako su provalnici talijani ostali bez prevoznog sredstva, pak su tražili auto u gradu. Najprije su zatražili kod g. I. Inchiostri, a kada kod ovoga nijesu mogli dobiti, zamolili su kod g. Klaudivja Šupuka,

Vokalni koncerti. U mjesecu travnju imati ćemo dva vokalna koncerta u našem gradu. Na 7. ovoga mjeseca gostovati će srpsko pjevačko društvo „Stanković“ iz Beograda, a na 27. hrvatsko pjevačko društvo „Kolo“ iz Zagreba. Za oba ova koncerta vlada u gradu već sada veliko zanimanje, a grad će primiti veoma gostoljubivo oba društva i nastojati da im boravak u u našem gradu bude što ugodnije.

Ubila ga bomba. Dana 3. tek. mj., dječak Dušan Aleksa Matin od 13. godina igrao se sa svojim drugom Aleksa Nikom Antinom od 15 godina, obijaka iz Zablaha, u polju nedaleko od sela. Zabavljajući se nadložio u polju jednu bombu, koju uzme Dušan Aleksa te sa istom kući uputiše. Idući putem igrali su se s bombom, tako dugo dok ista nije eksplodirala i mloga Dušana razojala na komade, dočim je Niku izranila po nogama. — Ove nesretne bombe se povlače još od talijanske okupacije.

Kravo rublje. Kada se je iskopavalo iz zemlje zakopano srebro ukradeno na poreznom uredu, na Materizima povrh Crnice, nedaleko od mjesta gdje je srebro bilo u zemlji pronađeno, policija je pukim slučajem nabužila na tri komada *kravog rublja*, za koje se gata, da bi moglo potjecati od umorstva pok. Paške Arasa i poslužiti, kao „corpusdelicti“. Ako je to istina, time bi se unijelo malo svjetla u ovo stralno i misteriozno umorstvo.

da ih prevezu do Gračaca. Predstavili su se kao inžiniri jedne dobro poznate trčarske firme G. Šupuk ne slučeti na zlo, obćea im i prevezu, ukrcavali ih u Gracil, do Gračaca, gdje su mu oni podmirili trošak za prevoz.

Sutradan se je odmah rano otkrila provala. Po podne istoga dana pod sumnjom bill sa pritvorenim finace Wrangelovci. U ponedjeljak, drugi dan iza provala, policija je bila upozorena na slučaj g. Šupuka, te se odmah istoga dana sa autom dala u potjeru, u društvu sa g. Šupukom, za lopovima. Ovi su zakasnili na vlak u Perušiću i to je doprinijelo da ih je policija stigla i uhvatila. Tomu je doprinijela mnogo odvažnost i odlučnost šefa željezničke stanice u Gospiću, pomoću koje ga su uhvaćeni na prva dva provalnika. Treći, dok su vezivali ova dva prva, bacilo se pod vagon i tako ispod vagona prevrli juređim vlakom 80 km. U Vrhnovi je i ovaj po fandarmaniji bio uhvaćen i dopraćen u Šibenik. Svi su priznali odmah učin, ali dok su prva dvojica tajili ortake, treći zvan Vittorio, odmah je bez oklijevanja otkrio sve i učin i ortake.

Tako se je otkrilo da je glavni organizator cijele ove provala bio podvornik poreznog ureda, dobro kvotirani radikal Veleglavac, inače čovjek dosta imučan. Naravno je odmah ušpen on, kao i drugi ortaci iz Drniša.

Daljniji istraživanjem se je pronašlo mjesto, gdje je bilo na Materizima zakopano srebro, koje se je netaknuto tamo našlo i iskopalo. Izvodi sljede. Nade je da će se moći otkriti i neke druge provala, a osobito ona kod Banca Dalmata di Sconto, koja imade dosta srodnosti, sa ovom poreznom uredu. Za ovaj zamršeni proces delegiran je kao sudac istražitelj vrjedni, savjetnik g. Dr. Buzolić.

U drugom broju ćemo donijeti daljnji tok istrage.

Kupalište „Jadrija“ je imalo svoju glavnu godišnju skupštinu na 30/3 u prostoru stanica hrvatskog Sokola u 11 sati prije podne. Iza kako je bilo pročitano izvješće tajnika i blagajnika i staroj upravi izglasan apsolutorij, bila je izabrana nova uprava, i baš: Dr. Marko Kožul predsjednikom, Joso Grubišić podpredsjednikom, g. Triva tajnikom, g. Merlak blagajnikom, te gg. Šare Stepe, Drezga Josip, Frua Anta, Bolanča Blaž, Bonačić Bruno, Jadronja Josip i Miličić Luka odbornicima Gosp. Šimi Grubišić, koji imade najviših zasluga, da se je Jadrija sagradila, i koji nije nikako mogao da se primi mjesta u upravi, skupština je jednoglasno u znak harnosti zapisnički izrazila svoju zahvalnost.

Šibenska policija se je ovih zadnjih dana „proslavila“. Pa kako i ne bi otkrila je provalnike poreznog ureda, krvavo rublje iz procesa Aras, te na koncu ubitila jednog uznika blagunca. Zli jezici govore, da u tome policija nema nikakvih zasluga, jer da se to desilo pukim slučajem i usljed peha, kojeg su imali provalnici. Mi na protiv tvrdimo da to nije istina, jer se na čaka policija pokazala uvijek najsposobnija, „pa i u veoma teškim kriminalističkim slučajevima“ osobito kada je trebalo pronaći „činovnika“ Hrvate, koji bi kralici „Življa Hrvatska“.

Sa pošte. Usa sve to što smo već nekoliko puta u blagom tonu iznijeli tužbe

raznih građana u pogledu poslužbe na pošti i telefonu, a svejedno ne nastoji da se u tom pravcu udovolji opravdanim tužbama. Rek bi da je zavedeno pravilo, da se nemože da dobije telefonski spoj, prije nego stranka barem triput pozovni i po nekoliko časaka čeka na aparatu. Zamjena listovne pošte se redovito događa tako da trgovci moraju sami izmadiju sebe pogrešno ostavljenu poštu izmjenjivati. Nekidan je pošta šibenska bila otpremljena u Knin, a Kninske u Šibenik itd. Molimo do koga je neka providi, da ne budemo prisiljeni, da se opet us ovo povraćamo.

Usašćili bjegunac uhvaćen. Natrag malo vremena je iz tamnice u Gospiću pobjegao neki Šintić iz Zlosela, koji je u Gospiću bio osuđen na dvije godine tamnice, Šibenska policija u potjeri za provalnicima na poreznom uredu, na putu izmedju Paglenja i Zrmanje zaustavi radi pregledbe jedan prometni auto. Nakon legitimacije ostalih putnika, jedan se je pričinio komandiru Ivančiću sumnjivim, te je nakon promatanja i ispitivanja ustanovljeno da je taj uznički bjegunac Šintić. Bio je ušpen i predan žandar, u Zrmanji.

Doprinosi. Da počasti uspomenu blagopok. Ivanke ud. Mikulandra u fond našeg lista poklonio je g. Josip Drezga Din. 40.—

Da počasti uspomenu pk. Ivanke ud. Mikulandra u fond „Hrvatskog Radiša“ poklonio je g. Dragutin Vidović Din. 10. Da počaste uspomenu pk. Paške Juras Rora gg. Ivan Čičin-Sain Din. 50, Mate Prgin Din. 10.—

Da počasti uspomenu pk. Ane Mrdje u fond Jugoslavenske Matice poklonio je gosp. Vladimir Vučić Din. 10.

Vrijeme je zadnjih dana takovo, da izgleda da se povratila veljača. Ovo je osam dana kako i neprestano kiši, a ullice pune blata kao u urez zime. Ovakovo vrijeme je doprinijelo, da se hunjavica ili kako narod kaže španjolica u našem gradu pretvorila u pravo epidemiju. Liječnički računaju da preko osam stotina osoba leži od hunjavice u krevetu. — Usim ovoga i jedno drugo zlo je ovako vrijeme prouzročilo. Usljed velike mokrine u polju se nemože ništa raditi, a po kotarima gdje su dobre zemlje nije još ni polovica posijana, pak potraji li ovo, zakasniti će sjetba, te će i onako slomašnom i gladnom seljaku naučiti veliku štetu, jer kaani usjevi slabo plodje.

† Ivanke ud. Mikulandra, majka našeg sumišljenika g. Jakova Zaninovića umrla je u prošlu nedjelju u dubokoj starosti. U ponedjeljak je bila spovedana uz saučesće brojnog građanstva na crkničko groblje, gdje je bila i pokopana. Pokojnici bila laka crna zemljica, a obitelji i rodbini naše iskreno saučesće.

† Despot Mate pok. Mate umro je jučer u Mandalini u 58 godini života. Stara hrvatska korenika, stalno je uvijek neustrasivo na obrani hrvatskih pravica, osobito za teških vremena u doba narodne borbe. Kroz zadnje godine bio je prikovan veći dio godina uz krevet usljed krutog reumaizma, koji ga je konačno i svalio u grob. Danas popodne mu je bio priredjen lijepi sprovod u Mandalini uz učesće cijele Mandaline i prijatelja šibenskih. Pokojniku bila laka ova hrvatska zemljica, a rodbini naše duboko i iskreno saučesće.

Filharmoničko Društvo u Šibeniku priredjuje dne 8. tek. mj. u verandi Hotela „Kriha“ veliki pučki koncert, sa ovim programom:

1. G. Rossini: Tancredi-Aurture (orhestar).
2. Stjepan St. Mokranjac: Čekanje (mješ. zbor).
3. Langer: Grosse Mitterchen; (Štajerski Ländler-Trio: gusle J. v. Nestmüller; celo: I. Rendić-Mločević; klavir: M. D. Tristler).
4. Tomas: Romanca iz op. Mignon (edlo Mignon: tener solo J. Krnić).
5. Ej uhnjem: Ruska n. p.; po Č. M. Hrazdri (mješ. zbor).

ODMOR.

6. Dr. G. Ipavec: Savska (muški zbor.)
7. L. Siulgaglia: Na oltaru (orhestar).
8. Stjepan St. Mokranjac: 8 rukovet (mješ. zbor).
9. Schalkowsky: Chant sans Paroles (orhestar).

Dirigent: M. D. Tristler.

Početak u 20¹/₄ sati.
Na koncertu će svirati cjelokupni društveni orhestar. Građanstvo treba da podupere ovo kulturno društvo i posjeti koncert, jer zaslužuje svako priznanje.

Izdav. i odg. ured. Madić Niko.
Tisk: Pašića Tiskara — Šibenik

Udruženje Trgovaca, industrijalaca i obrtnika za sjevernu Dalmaciju u Šibeniku.

Br. 81 1924. Šibenik, 20. Marta 1924.

Natječaj :

Kod Udruženja Trgovaca, Industrijalaca i Obrtnika za sjevernu Dalmaciju u Šibeniku, ima se popuniti mjesto pomoćnika Tajnika, koji bi bio zaposlen 2 sata dnevno, uz mjesečni honorar od Din 600.

Natjecatelji, treba da najdalje do 15. Aprila t.g. podnesu vlastoručne molbe Udruženju.

Molbi treba priložiti sljedeće isprave :

- Kršni list.
- Domovnicu.
- Školske svjedočbe.
- Posvjedočenje o dosadašnjem zanimanju.

Prednost će imati onaj, koji poznavaju više jezika i koji su već radili u sličnim Uredima.

Od Udruženja Trgovaca, industrijalaca i obrtnika

za Sjevernu Dalmaciju u Šibeniku.

Presjednik: Tajnik
Šupuk Miloš v. r. Jadronja Josip v. r.

MATE PRGIN -- ŠIBENIK

Veliki pribor šešira i sagova domaćih tvornica.

Trgovina mješovite robe.

Dragutin Šepek, Zagreb

Prilaz 35. Prilaz 35.

Vlastiti proizvod svih vrsti

„LIMENKA“

za lak, linoaj, terpeutin, ulje, petrolcum, kaudite itd.
Patentne limenke za uljene boje itd.

Odlikovana Voštarnica

DIPLOM. PEČLAR **GRO ČULAR** VOŠTARSKI MAJSTOR
ŠIBENIK

IZRADJUJEM :

sve vrsti svijeća, duplira, uskranih stojnica (ceren) sa svim urezima zaukovina, iz prvorazrednog voska, brzo i solidno.

PREKADJUJEM :

pramu želji sve vrsti svijeća iz voštanih ulomaka i okapina.

PRODAJEM :

finog vicanog **MEDA** naravnog sa mnog uzornog pečelinjaka, na malo i veliko. Med je vauredne likovitosti za plućne bolesti, grip, prsa, prehlade itd.

KUPUJEM :

sve vrsti voštanih okapina, ulomaka i žutog voska.

Sve uz povoljne cijene!

I STJEPUŠIN -- SISAK

Preporuča najbolje tumbure, žice, partiture i ostale potrebštine za sva glazbila.

Dva radnika za -
- - taljenje željeza
sa više godišnjom tvorničkom praksom traže namještenje kod tvornice ili oveće radionice. Ponude poslati na upravu lista pod brojem 15.

Netreba popravka!

Netreba popravka!

19 Novi Izum 24

Vinogradari i Trgovci »Pozor«

Nabavite si s mjesta Zora štrcaljku proti peronospore kao što i Zora Sumporaču proti ujidima.

ŠTRCALJKA ZORA jest građena iz jakog bakra i mjedi. **BEZ GUMA**, na ventile, baca galicu u magli neprestano 3 MINUTE, a svi djelovi su izvana. Jamči se 10 god.

ZORA SUMPORAČA mješa zrak sa sumporom u posebnoj djelu konstrukciji u sumporači, a radi tako povoljno da može jednim posve takvim pritiskom na polugu osipati cistavu jednu lozu. Ista jest hidronički zatvorena te neraspilje niti najmanje sumpora. Jamči se 10 god.

Dopise molim slati kao i narudžbe izravno na

DRAGUTIN ŠEPEKA
Prilaz 37, ZAGREB.

„STAN“

BRUSIONA STAKLA I TVORNICI ZRCALA KAO ZADRUGA
U ZAGREBU, Jukičeva ulica br. 12.

Preuzima i proizvadjja svekoliko ustaklivanjje
brusenim kristalnim staklom, te uzrealenje: stan-
nova, svratista, brijačnica i laboratorijuma. Ra-
spolaže velikom zalihom belgijskog i českok
kristalnog stakla.

CIJENE UMJERENE - podvorba brza i solidna - CIJENE UMJERENE.

Jugoslavenski javni bilježnik
u Sjevernoj Americi.

PETAR REŠKOVAC

1528 ave St. N S. Pittsburgh

Zastupam u svima ostavinskim i inim poslovima i razpravama. Ujerivam oštete za Vaše nastradale i poginule u Americi, kao i osmrtnine za umrle u svim slučajevima. Izradjujem sve pravne i ine dokumente za sve one, koji žele doputovati u Americu, ako u Americi imaju svoje rodbine, koji će se za njih pobriuti. U svakom slučaju izvolite se obratiti na mene. Toplo se preporučam zainteresovanim narodima.

Foto Pax

Zavod za umjetno slikanje, povećanje reprodukcije slika, izradbe sa uljem aquarel, i pastel bojama, tuš i kreyton.
— ZAGREB, ilica 35. —

Edino specijalno podjetje v Jugoslaviji!

Tovarna za ločenje dragih kovin

J. Augustin, Ljubljana Sp. Šiška, S. Jerneja
cesta št. 231.

Prerada in prodaja čistoga zlata, srebra in platina. — Kemični analitični laboratorij. — Ločenje dragih kovin iz odpadkov in prahu (Gekrätz) kakor tudi iz tekočin.

Klorizato — srebrov nitrat

pozlačenje na tovarniški način

posrebrjenje na " " "

poniklanje " " "

pobakranje " " "

Tekočine za preizkušnje dragih kovin. — Destilirane vode etc.

Edino specijalno podjetje v Jugoslaviji!

PUČKA TISKARA

PRIMA NA IZRADBU
SVAKOVRSNIH
TISKANICA.